

Circulair bouwen

Circulair bouwen

dr. R. Koolhoven, LL.M

(universitair docent, vakgroep Transboundary Legal Studies - sectie IT-recht,
Rijksuniversiteit Groningen)

prof. dr. C.W. Backes

(hoogleraar Omgevingsrecht, Utrecht Centre for Water, Oceans and Sustainability
Law (UCWOSL), Universiteit Utrecht)

mr. dr. M.N. Boeve

(universitair docent omgevingsrecht, Utrecht Centre for Water, Oceans and
Sustainability Law (UCWOSL), Universiteit Utrecht)

mr. D.R. Versteeg

(advocaat bij Rozemond Advocaten te Amsterdam)

ISBN: 978-94-6315-042-2
NUR 822-823

© 2018, R. Koolhoven, C.W. Backes/M.N. Boeve en D.R. Versteeg

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgeverij. Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van art. 16h tot en met 16m Auteurswet 1912 jo. het Besluit van 27 november 2002, Stb. 2002, 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken dient men zich tot de Stichting Instituut voor Bouwrecht te wenden.

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photo print, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Inhoudsopgave

1	Ten geleide	1
2	Gebouwen en hun bestanddelen in een meer circulair goederenrecht. Van een wegwerpeconomie naar een kringloop van hoogwaardige, modulaire producten die worden verdienstelijk	
	<i>dr. R. Koolhoven, LL.M</i>	
2.1	Inhoud	6
2.2	Ideologie, beleid en praktijk	7
2.2.1	Ideologie	7
2.2.2	Praktijk	9
2.2.3	Beleid	12
2.3	De ratio van de eenheid	14
2.3.1	Doelen van het eenheidsbeginsel	15
2.3.2	Het eenheidsbeginsel in artikel 5:20 BW?	18
2.3.3	Motieven voor het eenheidsbeginsel in een circulaire economie?	20
2.3.4	Naar de ‘minst onaanvaardbare’ consequenties	22
2.4	Het samenspel van de artikelen 3:3, 5:20 en 3:4 BW in het huidige recht	23
2.4.1	Ontstaan van de wettelijke regeling	24
2.4.2	De duurzame vereniging met de grond	26
2.4.3	Portacabinarrest	27
2.4.4	Uitbreiding naar machines	29
2.4.5	Bestanddelen van onroerende zaken	31
2.5	Een meer circulaire uitleg van de wet	36
2.5.1	De toetsvolgorde van Portacabin verlaten?	37
2.5.2	De vereniging met de grond	38
2.5.3	Het lot van indirect, duurzaam verenigde zaken?	42
2.5.4	Wat is het lot van bestanddelen?	44
2.6	Aanbevelingen voor een meer circulair goederenrecht	50

3 Van bouwstof tot ruimtelijke ordening. Publiek-rechtelijke instrumenten voor circulair bouwen

prof. dr. C.W. Backes & mr. dr. M.N. Boeve

3.1	Inleiding	55
3.2	Stoffen en afvalstoffen	56
3.2.1	Inleiding	56
3.2.2	Europeesrechtelijke en nationaalrechtelijke eisen aan (bouw)stoffen	56
3.2.2.1	<i>De Reach-verordening</i>	56
3.2.2.2	<i>Het Besluit bodemkwaliteit</i>	57
3.2.3	Het afvalstoffenrecht	59
3.3	Producten	62
3.3.1	Inleiding	62
3.3.2	In hoeverre bevorderen de Verordening bouwproducten en het Besluit bodemkwaliteit circulariteit van bouwproducten?	62
3.3.2.1	<i>Verordening bouwproducten</i>	62
3.3.2.2	<i>Besluit bodemkwaliteit</i>	66
3.3.3	Gevaarlijke stoffen in bouwproducten: ontbreken van samenhang in regelgeving	66
3.3.4	Ecodesignrichtlijn	67
3.4	Bouwwerken	68
3.4.1	Verplichting tot het gebruik van bepaalde percentages secundaire grondstoffen in bouwwerken	68
3.4.1.1	<i>Inleiding</i>	68
3.4.1.2	<i>Enkele aandachtspunten</i>	69
3.4.1.3	<i>Juridische verankering verplicht aandeel secundaire grondstoffen in bouwwerken</i>	70
3.4.2	Circulariteit als onderdeel van de milieuprestatie - op weg naar een duurzaamheidsprestatie-eis?	72
3.4.2.1	<i>Inleiding</i>	72
3.4.2.2	<i>Hoogte van de MPG</i>	73
3.4.2.3	<i>Circulariteit als deel van de MPG</i>	74
3.4.2.4	<i>Aanscherping van art. 5.9 Bouwbesluit 2012 op regionaal of lokaal niveau?</i>	80
3.4.2.5	<i>Omgevingsplan als aanvulling op de milieuprestatie-eisen uit art. 4.158 e.v. Bbl</i>	84
3.4.3	Het bouwwerkenpaspoort	86
3.4.3.1	<i>Inleiding</i>	86
3.4.3.2	<i>Aanknopingspunten in bestaande wetgeving</i>	87
3.4.3.3	<i>Aanzet voor een nieuwe regeling - Afdeling 5.3 Bouwbesluit 2012</i>	91

3.4.3.4	<i>Plaats in toekomstige regelgeving: de Omgevingswet en het Besluit bouwwerken leefomgeving</i>	92
3.4.3.5	<i>Administratieve lasten</i>	93
3.4.4	Scheiden van waardevolle materialen in de sloopfase	93
3.5	Ruimtelijke ordening: circulaire gebiedsontwikkeling	95
3.5.1	Inleiding	95
3.5.2	Situeringsbeslissingen	95
3.5.3	Hergebruik bestaande gebouwen: transformatie en voorkomen leegstand	96
3.5.3.1	<i>Verplichten tot hergebruik?</i>	97
3.5.3.2	<i>Op positieve wijze hergebruik van bestaande gebouwen bevorderen</i>	100
3.5.4	Andere aspecten van circulair bouwen in ruimtelijke besluiten	102
3.5.4.1	<i>Huidig recht</i>	102
3.5.4.2	<i>Tussendoortje: de Crisis- en herstelwet en bestemmingsplannen verbrede reikwijdte</i>	102
3.5.4.3	<i>Omgevingswet</i>	104
3.6	Aanbevelingen voor een meer circulair publiekrecht voor bouwen	106
4	Levenscycluskosten. De sleutel naar circulair werk?	
	<i>mr. D.R. Versteeg</i>	
4.1	Inleiding: bouwen op een ruimteschip	113
4.2	Begrippenlijst	116
4.3	De mogelijkheden van levenscycluskosten als gunningscriterium	117
4.3.1	Inleiding	117
4.3.2	Gunnen op circulariteit is concurreren op circulariteit	118
4.3.3	Levenscycluskosten	122
4.3.3.1	<i>Mogelijke voordelen van levenscycluskosten ten opzichte van andere gunningscriteria</i>	122
4.3.3.2	<i>Levenscycluskosten ingevolge de aanbestedingswetgeving</i>	124
4.3.4	Conclusie	133
4.4	Methoden voor het bepalen van levenscycluskosten	135
4.4.1	Inleiding	135
4.4.2	Wettelijke voorwaarden	135
4.4.2.1	<i>Vermelding methoden en gegevens in aanbestedingsstukken</i>	138

4.4.2.2	<i>Aanvullende eisen aan methoden om kosten van externe milieueffecten te ramen</i>	139
4.4.2.3	<i>Door Europese Unie verplicht voorgeschreven methoden</i>	140
4.4.3	Europese methoden	141
4.4.3.1	<i>Potentie van Europese gemeenschappelijke methoden van levenscycluskostenberekening</i>	141
4.4.3.2	<i>De enige verplichte Europese berekeningsmethode: Richtlijn Wegvoertuigen</i>	143
4.4.3.3	<i>Vrijblijvende Europese berekeningsmethoden?</i>	145
4.4.4	Enkele overige algemene methoden	147
4.4.4.1	<i>LCC-CO₂-tool van het SMART SPP</i>	149
4.4.4.2	<i>Standaardsystematiek Kostenramingen (SSK)</i>	150
4.4.4.3	<i>Internetapplicatie Kosten Analyse Levensduur Model (iKALM)</i>	151
4.4.4.4	<i>Duurzaam Bouwen Calculator (DuboCalc)</i>	152
4.4.4.5	<i>ISO- en NEN-normen</i>	152
4.4.5	Door de aanbesteder ontwikkelde - eenmalige - methoden	154
4.4.6	Sociale kosten als c-kosten?	155
4.4.7	Conclusie	156
4.5	Motiveringsplicht	158
4.5.1	Inleiding	158
4.5.2	Motiveringsplicht is een Nederlandse keuze	159
4.5.3	Verkeerde keuze	162
4.5.3.1	<i>Kosten zien altijd op kwaliteit</i>	162
4.5.3.2	<i>Gunning op Laagste kosten is gunning op laagste levenscycluskosten</i>	163
4.5.3.3	<i>Levenscycluskosten zijn zelfs een beter criterium dan EMVI/BPKV</i>	165
4.5.3.4	<i>Rechtsbescherming</i>	166
4.5.3.5	<i>Wat lost motiveren op?</i>	167
4.5.4	Conclusie	168
4.6	Wisselwerking met andere delen van het aanbestedingsrecht	169
4.6.1	Inleiding	169
4.6.2	Kwalificatie van circulaire overheidsopdrachten	169
4.6.2.1	<i>Contractvormen</i>	169
4.6.2.2	<i>Werken, leveringen, diensten of concessies?</i>	171
4.6.3	Consultatie en procedures	172
4.6.3.1	<i>Marktconsultatie</i>	172
4.6.3.2	<i>Concurrentiegericht dialoge en onderhandelingsprocedure</i>	173
4.6.4	Specificatie en wijzigingsmogelijkheden	175
4.6.4.1	<i>Specificatie van het werk</i>	175
4.6.4.2	<i>Wijziging van het werk</i>	175
4.6.5	Beoordeling en rechtsbescherming	178
4.6.6	Naleving	179
4.6.7	Conclusie	180

4.7	Conclusies en aanbevelingen	180
4.7.1	Conclusies	180
4.7.2	Aanbevelingen	181
4.7.2.1	<i>Levenscycluskosten als enige vorm van gunning op laagste kosten</i>	181
4.7.2.2	<i>Duidelijke formulering reikwijdte levenscycluskosten</i>	181
4.7.2.3	<i>Maak werk van het opstellen en toepassen van levenscycluskostenberekeningsmethoden</i>	182
4.7.2.4	<i>Op termijn moeten ook sociale aspecten onderdeel uitmaken van de levenscycluskosten</i>	182
4.7.2.5	<i>Blijf betrokken bij de levenscycluskosten tijdens het gebruik van het werk</i>	183
4.7.2.6	<i>Alleen laagste prijs is een uitzonderingscriterium</i>	183
	Literatuurlijst (H4)	184